

SWV Helmond-Peelland PO

Beschrijving Basisondersteuning gespecialiseerd onderwijs

Versie mei 2024

03

Inleiding

Basisondersteuning is die ondersteuning waarvan we vinden dat alle scholen deze tenminste moeten kunnen bieden. Het fundament. Het afspreken van de basisondersteuning is een verplichting voor de reguliere scholen in het samenwerkingsverband. Scholen voor speciaal basisonderwijs en voor speciaal onderwijs (samen het 'gespecialiseerd onderwijs' of GO) vallen per definitie onder de extra ondersteuning. Toch vinden we het ook voor de GO-scholen belangrijk om met elkaar een basis aan ondersteuningsmogelijkheden af te spreken.

06

Onze basisondersteuning voor het gespecialiseerd onderwijs

Structuur en cultuur

01. Ondersteuningsstructuur

02. Personeel en team

Aanbod

03. Pedagogisch klimaat en veiligheid

04. Structuur, voorspelbaarheid en nabijheid

05. Expertise in de school

06. Fysieke ruimtes

07. Samenwerking met jeugdhulp, zorg en opvang

08. Methodieken, interventies en materialen

09. Leerlijnen en flexibiliteit in didactiek/aanbod

Inleiding

Basisondersteuning is die ondersteuning waarvan we vinden dat **alle** scholen deze tenminste moeten kunnen bieden. Het fundament. Het afspreken van de basisondersteuning is een verplichting voor de reguliere scholen in het samenwerkingsverband. Scholen voor speciaal basisonderwijs en voor speciaal onderwijs (samen het '**gespecialiseerd onderwijs**' of GO) vallen per definitie onder de **extra ondersteuning**. Toch vinden we het ook voor de GO-scholen belangrijk om met elkaar een basis aan ondersteuningsmogelijkheden af te spreken. Dat heeft meerdere redenen:

- **Verwachtingen:** een afspraak basisondersteuning maakt duidelijk wat tenminste van het gespecialiseerd onderwijs verwacht mag worden als 'aanvullend' ten opzichte van regulier. Het biedt een kapstok om onderbouwd te kunnen beargumenteren.
- **Financiën:** een afspraak basisondersteuning helpt bij het goed kunnen verantwoorden hoe aanvullende bekostiging terug te zien is in aanvullende mogelijkheden (expertise, aanbod, materialen, etc.) van de GO-scholen.
- **Relaties:** door zicht te bieden op elkaars (minimale) kwaliteiten en specialisaties stimuleert een afspraak basisondersteuning samenwerking en wederzijds begrip tussen regulier en gespecialiseerd onderwijs;
- **Gelaagdheid:** een afspraak basisondersteuning geeft houvast bij het kunnen maken van een beter en meer uniform onderscheid tussen TLV's voor het SBO en voor SO laag, midden en hoog.

Kaders, context en ingroeien

Basisondersteuning GO is dus de ondersteuning die iedere SBO- en SO-school **tenminste** moet kunnen bieden. Daarbovenop kent elke school uiteraard zijn eigen aanvullende mogelijkheden en neemt de ondersteuning toe naarmate er sprake is van hogere categorie arrangementen. En uiteindelijk bepaalt de context altijd wat passend is. Basisondersteuning is dus nooit een messcherpe scheidslijn. De afspraak fungeert vooral als een kader. Dat kader zorgt dat gesprekken over wat het juiste aanbod, de juiste categorie of de juiste plek is voor een kind, ook op basis van de goede argumenten en overwegingen worden gevoerd. Afwijken van het kader kan, maar het moet onderbouwd worden. Het stimuleert dus een gesprek over de kwaliteit van argumentatie.

Scholen zijn daarnaast in ontwikkeling. Ze kunnen nog niet alles en kunnen zeker niet alles **tegelijk** ontwikkelen. De GO-scholen krijgen daar de tijd voor en ontwikkelen alleen de aspecten die relevant zijn voor hun specifieke doelgroep.

Een bovenverdieping op de reguliere basisondersteuning

Het gespecialiseerd onderwijs (SBO + SO) geldt binnen passend onderwijs doorgaans als extra ondersteuning en stijgt daarmee per definitie uit boven de basisondersteuning van het regulier. We mogen dan ook in principe verwachten dat de afspraken die gelden in het kader van de basisondersteuning voor het regulier onderwijs tenminste ook gelden voor het speciaal (basis)onderwijs. In principe, want alle onderdelen van de afspraak voor het regulier onderwijs als vanzelfsprekend veronderstellen in het GO is niet helemaal eerlijk. Alle reguliere PO-scholen hebben immers dezelfde tussen- en einddoelstellingen voor hun leerlingpopulatie. Deze zijn gebaseerd op de (veronderstelde) bandbreedte van de populatie in termen van cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkelingsmogelijkheden. GO-scholen werken met populaties die specifiekere onderwijsbehoeften kennen, veelal (ruim) buiten de bandbreedte van het regulier. De scholen verschillen daarmee sterk in wat zij moeten bieden om hun populatie optimale ontwikkelkansen te bieden. Wat 'basis' is voor een Mytylschool is totaal anders dan wat 'basis' is voor een sbo-school. Wat het GO concreet kan bieden 'bovenop' de basis- en extra ondersteuning van een reguliere setting is niet altijd makkelijk te kwantificeren of expliciteren en vaak schoolspecifiek. Het gaat om de

vanzelfsprekendheid en ervaring waarmee op dagdagelijkse basis oplossingen worden gevonden en een flexibele maar veilige setting gecreëerd kan worden voor een specifieke populatie kinderen. Dat zit vaker in cultuur dan in structuur. Dit maakt het lastig om de basisondersteuning van het regulier als vanzelfsprekend geldend fundament voor de basisondersteuning GO te nemen. We spreken daarom af: **in principe ja, behalve...** Concrete uitzonderingen zijn:

- Dat eisen omtrent didactiek en leren niet of in mindere mate van toepassing zijn op ZML-leerlingen.
- Dat als het gaat om grenzen het speciaal onderwijs juist wél een plek is waar kinderen met ernstige en complexe gedragsproblematiek tot ontwikkelen kunnen komen. De 'grens' ligt er dus anders dan in het regulier onderwijs. Een van de belangrijke factoren hierbij is in hoeverre de leerling de eigen veiligheid of die van zijn/haar omgeving in gevaar brengt en of de leerling kan functioneren in een groep.
- Dat de 'basiskwaliteit' uit de afspraak basisondersteuning voor het regulier onderwijs uitgaat van het **waarderingkader voor voorschoolse educatie en primair onderwijs** (regulier en SBO). Voor het speciaal onderwijs moet basiskwaliteit vertaald worden als: voldoen aan de standaarden in het **waarderingkader voor het (voorgezet) speciaal onderwijs**.

Onderscheid tussen SBO en SO en tussen SO categorie laag/midden/hoog

De afspraak over basisondersteuning GO geldt voor alle scholen voor SBO en SO. Deze zijn echter niet allemaal gelijk. Wat is dan het verschil tussen SBO en SO? En wat is het verschil tussen de verschillende categorie arrangementen SO? Ook deze verschillen betreffen geen harde lijnen, eerder een continuüm. Het belangrijkste verschil tussen de verschillende onderwijssoorten cq. de verschillende soorten TLV betreft de **intensiteit** van de ondersteuningsbehoefte van de leerlingen.

Naarmate de onderwijsondersteuningsbehoeftes toenemen en complexer worden, vragen zij daarom om nóg intensievere begeleiding, nóg meer maatwerk, om een nóg veiliger omgeving en om nóg betere structurering en nóg meer gedragsregulatie. Dat maakt het nóg belangrijker om te werken vanuit één gedeelde en gedragen visie en methodisch kader. Het is dus niet zozeer dat er andere aspecten van belang zijn, dezelfde aspecten zijn in grotere mate van belang. Hieronder geven we een overzicht van aspecten die een rol spelen bij de stap:

Van regulier > naar SBO

- Ingezette interventies in de extra ondersteuning in het regulier onderwijs leiden niet meer tot ontwikkeling.
- Hogere intensiteit van de ondersteuningsvraag dan regulier.
- Meer behoefte aan basisstructuur en voorspelbaarheid.
- Kleinere groepen dan regulier.

Van SBO > naar SO laag

- Leerling is minder zelfredzaam/zelfstandig.
- Hogere intensiteit van ondersteuningsvraag dan SBO.
- Behoeft aan meer voorgestructureerde momenten gedurende de schooldag.
- Hogere leerkrachtafhankelijkheid.
- Meer en intensievere begeleiding binnen de groep.
- Uitstroomperspectief regulier VO niet meer vanzelfsprekend.
- Vervallen verplichting tot behalen referentieniveaus (bij ZML, MG).

Van SO laag > naar SO midden

- Meer begeleiding om (binnen de groep) tot leren te komen.
- Meer flexibiliteit (minder groepsgewijs).

05 Inleiding

- Meer structuur.
- Meer nabijheid.
- Een stapeling van ondersteuningsbehoeften op meerdere gebieden.

Van SO midden > naar SO hoog

- De ondersteuningsbehoeften zijn complex en liggen op meerdere gebieden.
- Noodzaak tot intensieve samenwerking met zorg en hulpverlening.
- Continue behoefte aan beschikbaarheid door een volwassene.
- Volledige afhankelijkheid van de omgeving om tot leren te komen.
- Welbevinden voorliggend op leerontwikkeling.

Onze basisondersteuning voor het gespecialiseerd onderwijs

Onderstaand overzicht laat zien welke ondersteuning we per deelgebied tenminste verwachten van **elke** school voor gespecialiseerd onderwijs (GO)¹. De indicatoren moeten gezien worden als het **wat**. De manier waarop de school hier in de praktijk invulling aan geeft (het **hoe**) is aan de school zelf. In een volgend stadium bepalen we met elkaar ook hoe we deze indicatoren praktisch **inzichtelijk** en **meetbaar** of **merkbaar** maken.

Structuur en cultuur

01. Ondersteuningsstructuur

- De school kan op basis van een afgegeven toelaatbaarheidsverklaring en een volledig dossier onderbouwd beoordelen of zij in staat is de juiste ondersteuning te bieden aan de aangemelde leerling.
- De school is in staat om, in afstemming met ouders, een plan van aanpak (OPP) op te stellen en dit (in overleg met ouders) af te stemmen/te integreren met hulpverlening/zorg die bij de leerling/het gezin betrokken is.
- De school evalueert jaarlijks de ontwikkeling van de leerling en beoordeelt of de huidige ondersteuning nog adequaat is en het uitstroomniveau/-profiel nog realistisch is. Daarbij wordt expliciet bekeken of terugplaatsing naar een minder specialistische setting realistisch en wenselijk is. Op basis van deze evaluatie wordt het OPP bijgesteld.
- De school onderhoudt een intensieve relatie met alle ouders en (waar nodig) hulpverleners met betrekking tot de ontwikkeling van hun/het kind. In samenspraak stemmen zij af wie welke verantwoordelijkheden heeft in het realiseren van de gezamenlijk geformuleerde leer- en ontwikkeldoelen.
- De school werkt met kleine groepen, waarbij de maximale groepsgrootte afhankelijk is van de specifieke ondersteuningsbehoeften van de leerlingen.

02. Personeel en team

De school beschikt over onderwijzend en ondersteunend personeel dat zich kenmerkt door een hoge mate van:

- **Opleiding:** onderwijzend personeel beschikt over een Master SEN- of vergelijkbare aanvullende opleiding.
- **Professionalisering:** het team professionaliseert op continue basis door middel van aanvullende opleidingen en/of trainingen, zowel op individueel- als op teamniveau. Dit is afgestemd op trends en ondersteuningsbehoeften van de leerlingen.
- **Persoonlijke betrokkenheid i.c.m. professionele distantie:** personeelsleden zijn weerbaar en staan stevig in hun schoenen, ze handelen met pedagogisch tact en zijn in staat leerlingen telkens een nieuwe kans te geven.
- **Gedrevenheid** en betrokkenheid bij de doelgroep.
- **Teamgevoel** en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor elke individuele leerling.
- **Redundantie en borging:** kennis en expertise zijn breed geborgd in het team en niet kwetsbaar belegd bij één personeelslid.
- **Nieuwsgierigheid en oplossingsgerichtheid:** een nieuwsgierige, onderzoekende houding, in staat creatieve oplossingen te bedenken, kijken naar wat wél lukt of goed gaat.

¹ Dit geldt ook voor scholen met residentieel onderwijs, waar speciaal onderwijs (SO) wordt geboden in samenwerking met specialistische ggz.

Aanbod

03. Pedagogisch klimaat en veiligheid

- De school biedt een veilige en beschermde onderwijsleeromgeving voor alle leerlingen, waarin zij zich gezien, gehoord en serieus genomen voelen.
- De school biedt een onderwijsleeromgeving die uitgaat van talenten, het mogen maken van fouten en het borgen van succeservaringen.

04. Structuur, voorspelbaarheid en nabijheid

- De schoolomgeving is in alle facetten gestructureerd en voorspelbaar.
- De school heeft een voor-gestructureerd dagprogramma en voorstructurering van onderdelen binnen dit programma (bv. rond instructie, eet/drinkmomenten en buitenspel).
- De school werkt met heldere gedragsvoorschriften, regels en routines, bijvoorbeeld omtrent omgangsvormen, omgaan met spullen en telefoongebruik.

05. Expertise in de school

- Het team is in staat de individuele expertises van de personeelsleden effectief te combineren ten behoeve van een integrale aanpak voor elke leerling.
- De school beschikt per groep over (flexibel in te zetten) ondersteuning van de leerkracht in de vorm van een vakleerkracht, onderwijsassistent, klassenassistent, leraarondersteuner of een vergelijkbare (groeps)begeleider.
- De school beschikt over een orthopedagoog en/of schoolpsycholoog die:
 - Laagdrempelig consulteerbaar is voor alle teamleden en ouders.
 - Individuele leerlingen begeleidt, coacht en/of waar nodig diagnostische tests afneemt ten behoeve van het in kaart brengen van de didactische ontwikkeling.
 - Beschikbaar is om te observeren.
 - Een rol heeft in het aannameproces van leerlingen.
- De school beschikt over:
 - Een specialist op het gebied van leren en leerstoornissen.
 - Een specialist op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling en/of gedrag.
 - Specialisten op basis van de specifieke ondersteuningsbehoeften van de doelgroep.
- De school beschikt over een intern begeleider (of vergelijkbaar), die de coördinator is van alle (individuele en collectieve) ondersteuning.
- De school beschikte gedurende de schooldag over personele achtervang om incidenteel leerlingen op te vangen die tijdelijk niet in hun groep kunnen zijn.

06. Fysieke ruimtes

- De school beschikt over voldoende ruimte(s) waar volgens afspraak individuele zorg, begeleiding of therapie plaats kan vinden geïnitieerd vanuit onderwijs.

07. Samenwerking met jeugdhulp, zorg en opvang

- De school heeft intensieve werkrelaties met relevante aanbieders van jeugdhulp en zorg in de regio en ontwikkelt met hen (pro)actief samenwerkingsvormen.
- De school beschikt over een gedetailleerd protocol voor medicijnverstrekking en het uitvoeren van medische handelingen.
- De school heeft intensieve werkrelaties met relevante aanbieders van specialistische kinderopvang, BSO en dagbehandeling in de regio en zoekt met hen proactief naar vormen van samenwerken en warme overdracht

08 Onze basisondersteuning voor het gespecialiseerd onderwijs

08. Methodieken, interventies en materialen

- De school werkt met een door het team gedeelde en consequent toegepaste, bewezen effectieve methodiek/methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling.
- De school werkt met een door het team gedeelde en consequent toegepaste, bewezen effectieve methodiek/methode voor het kijken naar, beoordelen en classificeren van, begrijpen van en reageren op/reguleren van gedrag.

09. Leerlijnen en flexibiliteit in didactiek/aanbod

- De school is in staat om individuele leer- en ontwikkellijnen cq. didactische aanpakken samen te stellen en een veelheid aan individuele lijnen/aanpakken naast elkaar in één groep te bedienen (maatwerk in groepssetting).
 - De school is goed in staat om hoge maar realistische verwachtingen te stellen met betrekking tot leer- en ontwikkelpotentieel en deze op het juiste moment bij te stellen (voor ouders, leerling en team).
-
-
-